

Samfundet S:t Erik
Stockholm

Mark- och miljööverdomstolen
svea.hovratt@dom.se

YTTRANDE
2021-08-26

Mål nr
P 13581-20

**Yttrande över Riksdagsförvaltningens yttrande 2021-07-12 över Samfundet S:t Eriks yttrande 2021-06-17 över Riksantikvarieämbetets yttrande angående överklagat bygglov för fastigheten Mars och Vulcanus 1, Stockholms kommun.
Mål nr P 13581-20**

Riksdagsförvaltningens (RDF) yttrande slår fast att RDF fortfarande inte har insett att portiken mot Rådhusgränd planerades och byggdes som huvudentré till Kanslihuset. Huvudingången fick en strategisk placering mitt i det stora kontorskomplexet, i omedelbar anslutning till husets kommunikationsnav, huvudtrapphuset och hissarna.

Entréportiken utgjorde fond i Stora (västra) gården, som fungerade som ett entrétorg och utformades som ett romerskt torg, där Bondeska palatset bildade den borte fasaden. Dispositionen har liknats vid ett italienskt renässanspalats, med två gårdar, en publik (Stora gården) och en privat (Runda gården).

Stora gården var en historisk referens till den rektangulära gård som Tessin hade föreslagit i Mynthuset, Kanslihusets föregångare på platsen. Detta har utretts av konsthistorikern Kristina Knauff, som beträffande entréfasaden skriver att ”man kan se det som att Clason och Gahn har gjort denna fasad till huvudfasad” (*Den klassicistiska vändningen i det tidiga 1900-talets svenska arkitektur*, 2012). Fasaden, som på ett ojämförligt sätt åskådliggör Kanslihusets och statsledningens historia och verksamhet, vill RDF helt dölja, och samtidigt spolia den unika gården.

Ingen annan del av kanslihuset ägnade arkitekterna Clason och Gahn lika stort intresse som den påkostade entréfasaden med sin portik, vilket framgår av den stora mängden bevarade alternativa skisser. Statsrådsberedningens våningsplan synliggjordes med stora eleganta fönster och den halvrunda balkongen gav statsministern en talartribun. Den underfundiga departementsfrisen tillkom efter en särskilt utlyst tävling. En sidoingång skulle naturligtvis aldrig ha ägnats en så genomtänkt estetisk och pedagogisk omsorg.

F.d. finansministern Kjell-Olof Feldt (som hade olika statsrådposter 1970 – 1990) har nyligen (vid samtal med undertecknad F. v. Feilitzen) berättat att ingångarna från Stora gården och Myntorget användes parallellt, tillsammans med sidoingången från Myntgränd, vilken han själv brukade använda. Även denna mittre ingång ansluter till huvudtrapphuset och planeras vid den pågående ombyggnaden att göras till ny huvudingång.

Samfundet vill gärna hänvisa till det fotografi i vårt aktuella yttrande 2021-06-17, som visar statsminister Tage Erlander och två statsråd på väg in genom huvudingången (Aktbilaga 23, bilaga 1 och 2, bild 9).

Samfundet S:t Erik har i tidigare yttranden ganska ingående kommenterat RDF:s åberopande av säkerhetskrav. Det finns ytterligare ett bevis för att de säkerhetsaspekter som framförs som skäl för igenbyggnaden av Stora gården inte är särskilt relevanta. Det intilliggande Kanslihusannexet, som liksom Ledamotshuset innehåller kontorslokaler för riksdagen, har en stor gård, som är öppen åt flera håll och är fullt tillgänglig för allmänheten. Att som RDF avslutningsvis skriva att ”byggnadens funktion som en byggnad för makten annars helt gå förlorad” är sålunda minst sagt överdrivet.

Samfundet vidhåller alla de argument som vi framfört i överklagandet (med dess bilagor), och i efterföljande yttranden till Mark- och miljööverdomstolen.

Stockholm 2021-08-26

För Samfundet S:t Erik

Monica Andersson
Ordförande

Susanne Ingo
Vice ordförande

Fredrik von Feilitzen
Hedersledamot